

B i j l a g e 1 :
A r c h e o l o g i e

RAAP-RAPPORT 1599



Plangebied Limmen - Zandzoom

Gemeente Castricum

**Archeologisch, historisch-geografisch en
architectuurhistorisch bureauonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Castricum

Titel: Plangebied Limmen - Zandzoom, gemeente Castricum; archeologisch, historisch-geografisch en architectuurhistorisch bureauonderzoek

Status: eindversie

Datum: november 2007

Auteurs: *drs. D. Bekius & drs. C.M. Soonius*

Projectcode: HCWG

Bestandsnaam: RA1599-HCWG.qxd

Projectleider: drs. C.M. Soonius

Projectmedewerkers: drs. D. Bekius

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 23571

Autorisatie: drs. S. Molenaar

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491500

Leeuwendeldseweg 5b

telefax: 0294-491519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Castricum heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in 2007 een archeologisch, historisch-geografisch en architectuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de uitvoering van het project Wonen in het Groen in het plangebied Limmen-Zandzoom in de gemeente Castricum. Het bureauonderzoek is uitgevoerd omdat de realisatie van de nieuwbouwplannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van cultuurhistorische waarden. Het doel van het onderzoek was het inventariseren van de in het plangebied aanwezige archeologische, historisch-geografische en architectuurhistorische waarden en het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het aantreffen van nog onbekende cultuurhistorische waarden. Op basis van de resultaten van het onderzoek zijn adviezen geformuleerd voor de inpassing van aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden in de verdere planvorming en is de noodzaak van vervolgonderzoek aangegeven.

Archeologie

In het kader van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Op grond van de geologische ouderdom is op de strandwal Limmen-Alkmaar bewoning mogelijk geweest vanaf het Laat Neolithicum. Uit de inventarisatie van archeologische gegevens blijkt dat de met Oude Duinen bedekte strandwal in het plangebied in ieder geval vanaf de Bronstijd bewoond is geweest. Bewoningsresten kunnen aanwezig zijn in de top van de duinafzettingen, direct onder de bouwvoor. Ook kunnen op een dieper niveau oude bodems aanwezig zijn, die met duinzand overstoven zijn geraakt. Ook in deze oude bodems kunnen bewoningsresten voorkomen. Eventueel aanwezige 'begraven' bewoningsniveaus kunnen niet dieper liggen dan de top van het strandwalzand. De top van de strandwal Limmen-Alkmaar ligt ten oosten van Alkmaar op 1,39 m -NAP en ten westen daarvan op 1,25 m -NAP. Waarschijnlijk geldt voor het plangebied eenzelfde hoogteligging van het strandwalzand. In de Oude Duinen en strandwalafzettingen worden daarom geen archeologische resten dieper dan circa 1,4 m -NAP verwacht.

Daarnaast bevindt er zich een terrein van hoge archeologische waarde in het plangebied. Er is echter onzekerheid over de begrenzing en mate van intactheid van het terrein.

Vanuit archeologische perspectief wordt aanbevolen een verkennend booronderzoek uit te voeren in het plangebied (figuur 7). Doel van dit veldonderzoek is inzicht te verkrijgen in de mate van verstoring van het gebied. Eerder onderzoek (Schamp, 2004) binnen het plangebied heeft uitgewezen dat de voormalige bollengronden soms tot

85 cm -Mv verstoord zijn (zie figuur 4). Eventueel aanwezige archeologische resten zijn dan aangetast. Daarnaast is een verkennend booronderzoek noodzakelijk om eventueel dieper gelegen bewoningsniveaus op te sporen. Hierdoor kan de archeologische verwachting nader gespecificeerd worden.

In geval van sloopwerkzaamheden of nieuwe ontwikkelingen op locaties waar zich (mogelijke resten van) historische gebouwen bevinden, dient hieraan voorafgaand aanvullend archeologisch onderzoek plaats te vinden.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de beleidsmedewerker archeologie van de gemeente Castricum (dhr. H. Venema).

Historische geografie en architectuurhistorie

In het kader van het bureauonderzoek zijn in het plangebied een aantal reeds geregistreerde en gewaardeerde historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen geïnventariseerd. In § 3.3 is van deze elementen een beschrijving opgenomen. Voor zover bekend bevinden zich in het plangebied momenteel geen wettelijk beschermde historisch-geografische en architectuurhistorische monumenten.

Een vergelijking van historische topografische kaarten met de huidige topografische kaart en luchtfoto's heeft geleid tot enkele aanvullende historisch-geografische en architectuurhistorische waarnemingen. Ook deze zijn beschreven in § 3.3. Alle geïnventariseerde historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen zijn afgebeeld op figuur 5 (cultuurhistorische overzichtskaart).

Op basis van de geraadpleegde bronnen wordt niet verwacht dat zich in het plangebied historisch-geografische en architectuurhistorische waarden van belang bevinden die niet in het kader van dit onderzoek zijn geïnventariseerd. Doordat er geen visuele inspectie is uitgevoerd in het kader van onderhavig onderzoek is dit echter niet uitputtend gecontroleerd. Hiermee samenhangend is ook niet nagegaan in hoeverre de geïnventariseerde cultuurhistorische waarden nog op de actuele situatie van toepassing zijn.

Voor de omgang met historisch-geografische en architectuurhistorische waarden in het plangebied wordt bij uitvoering van de plannen geadviseerd om te handelen in overeenstemming met het wettelijke kader voor de ruimtelijke ordening en de monumentenzorg, alsmede de beleidsvoornemens uit het Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland (Provincie Noord-Holland, 2006). Vanuit dit perspectief zijn in § 4.2 meer specifieke adviezen geformuleerd. Een visuele weergave van deze adviezen is opgenomen in figuur 7 (advieskaart).

Inhoud

3	Samenvatting
6	1 Inleiding
	1.1 Kader en doelstelling
	1.2 Plangebied
	1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen
8	2 Methoden
	2.1 Archeologie en landschap
10	3 Resultaten
	3.1 Landschap
	3.2 Archeologie
	3.3 Historische geografie en architectuurhistorie
	3.4 Cultuurhistorische waarden en verwachtingen
25	4 Conclusies en aanbevelingen
	4.1 Conclusies
	4.2 Adviezen
29	Literatuur
31	Gebruikte afkortingen
31	Overzicht van figuren en tabellen

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Castricum heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in 2007 een archeologisch, historisch-geografisch en architectuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de uitvoering van het project Wonen in het Groen in plangebied Limmen-Zandzoom in de gemeente Castricum. Het bureauonderzoek diende te worden uitgevoerd omdat de realisatie van de nieuwbouwplannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van cultuurhistorische waarden. Het doel van het onderzoek was het inventariseren van de in het plangebied aanwezige archeologische, historisch-geografische en architectuurhistorische waarden en het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het aantreffen van nog onbekende cultuurhistorische waarden. Op basis van deze inventarisatie worden aanbevelingen gedaan voor de inpassing van aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden in de verdere planvorming, en wordt de noodzaak van vervolgonderzoek aangegeven.

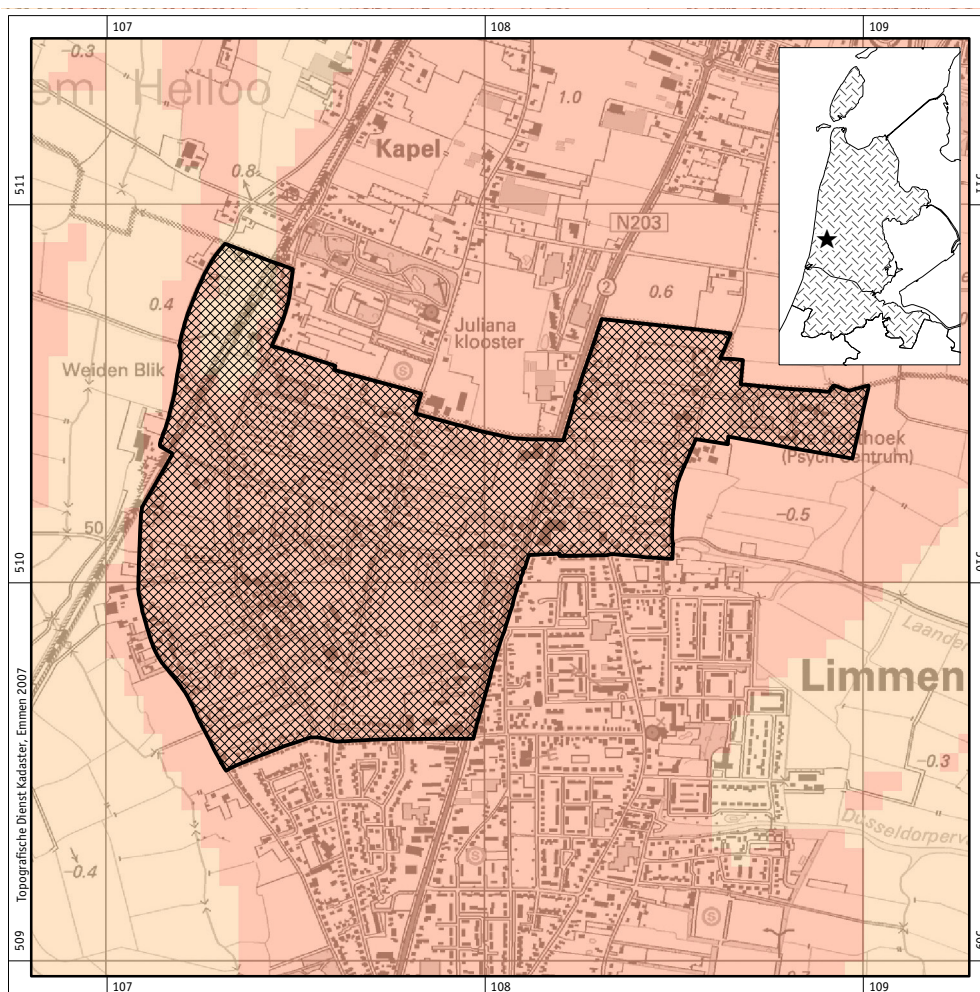
1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 125 ha) ligt langs de noordelijke gemeentegrens van de gemeente Castricum (figuur 1). De westelijke begrenzing wordt gevormd door de Westerweg, de zuidelijke begrenzing door de Burgemeester Nieuwenhuijsenstraat en de oostelijke begrenzing door de Rijksweg N203, de Visweg en de Oosterzijweg. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 19C van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 108.045/510.197. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied deels bebouwd en deels in gebruik als bouwland en grasland.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). In het kader van het Interimbeleid werkt RAAP onder de opgravingsvergunning van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in dit rapport beschreven (zie verklarende woordenlijst).



Figuur 1. De ligging van het plangebied (gearceerd) geprojecteerd op de IKAW; inzet: ligging in Noord-Holland (ster).

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Methoden

2.1 Archeologie en landschap

Tijdens het bureauonderzoek zijn landschappelijke en archeologische gegevens over het plangebied (inclusief directe omgeving) geïnterpreteerd.

De inventarisatie van archeologische gegevens leidt tot inzicht in locatiekeuzefactoren van mensen door de tijd heen in het plangebied. Op basis van dit inzicht wordt, in combinatie met de landschappelijke gegevens en verstoringsgegevens, een gespecificeerde archeologische verwachting geformuleerd ten aanzien van de aan- of afwezigheid, het karakter, de omvang, de datering, de stratigrafische positie en - indien mogelijk - de relatieve kwaliteit van de archeologische resten.

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) geraadpleegd.

Daarnaast is de AWN-werkgroep Oer-IJ bezocht en is relevante literatuur geraadpleegd. Ten behoeve van de inventarisatie van landschappelijke gegevens is gebruik gemaakt van:

- bodemkundige kaarten, schaal 1:25.000 en 1:50.000 (resp. De Roo, 1953 [figuur 2]; Rosing, 1995);
- de geologische kaart Blad 19 Alkmaar schaal 1:50.000 (Westerhoff e.a., 1987);
- de geomorfologische kaart Blad 19 Alkmaar (Stiboka/RGD, 1979);
- paleogeomorfologische kaarten van het Oer-IJ gebied (Vos, 2004);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN: figuur 3).

De bekende bodemverstoringen zijn weergegeven op figuur 4.

De geïnterpreteerde gegevens omtrent archeologische vindplaatsen en reeds uitgevoerd onderzoek zijn weergegeven op een cultuurhistorische overzichtkaart van het plangebied (figuur 5). De kadastrale minuut uit 1821 is afgebeeld op figuur 6.

Tot slot staan op de advieskaart (figuur 7) adviezen voor eventueel vervolgonderzoek. Deze worden in de tekst nader onderbouwd.

2.2 Historische geografie en architectuurhistorie

Het bureauonderzoek ten behoeve van de inventarisatie van historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen bestond uit de bestudering en selectie van relevante gegevens uit het structuurplan Limmen-Zandzoom (BügelHajema Adviseurs, 2007), de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) Noord-Holland (<http://chw.noord-holland.nl/>) en het digitale informatiesysteem Kennis-

Infrastructuur Cultuurhistorie (KICH, zie <http://www.kich.nl/>). Hieruit zijn bekende en nog bestaande historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen in het plangebied geïnventariseerd. Tevens zijn in het plangebied liggende objecten uit het voorstel voor een selectie van gemeentelijke monumenten (Stichting Welstandszorg Noord-Holland, 2007) geïnventariseerd.

In aanvulling hierop zijn historische kaarten en recente luchtfoto's geraadpleegd (Uitgeverij Canaletto, 1980; Uitgeverij ROBAS-Producties, 1990; Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992; www.dewoonomgeving.nl; Google Earth), met het doel eventueel nog bestaande historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen in beeld te krijgen die niet zijn opgenomen in het structuurplan Limmen-Zandzoom, de CHW Noord-Holland, het KICH en het selectievoorstel voor een gemeentelijke monumentenlijst.

De geïnventariseerde elementen en patronen zijn weergegeven op een cultuurhistorische overzichtskaart van het plangebied (figuur 5). Deze kaart biedt inzicht in de oorspronkelijke aard en functie van de geïnventariseerde verschijnselen.

Voor de cultuurhistorische waardering van de geïnventariseerde elementen en patronen is voor het onderhavige onderzoek uitgegaan van reeds bestaande waarderingen uit de CHW Noord-Holland, het KICH en het selectievoorstel voor een gemeentelijke monumentenlijst. Binnen het beperkte kader van het onderhavige onderzoek was niet voorzien in een actualisering of aanvulling van de bestaande cultuurhistorische waarderingen. De geïnventariseerde waardestellingen zijn vermeld in § 3.3, bij de beschrijving van de geïnventariseerde historisch-geografische en historisch-(stede)bouwkundige elementen en patronen.

Op basis van de resultaten van de inventarisatie zijn adviezen geformuleerd voor de omgang met de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden in het plangebied. Een visuele weergave van deze adviezen is opgenomen in figuur 7.

3 Resultaten

3.1 Landschap

Geologische en geomorfologische kaart

Het plangebied bestaat geologisch gezien uit Oude Duin -en Strandzanden, in het oostelijke deel met een Hollandveen-inschakeling (Westerhoff e.a., 1987).

Geomorfologisch gezien bestaat het plangebied uit een strandwal, al dan niet met vervlakte duinen (Stiboka/RGD, 1979). Bewoning op deze strandwal is in principe mogelijk vanaf het Laat Neolithicum.

Bodemkaart

De bodem in het plangebied bestaat uit kalkloze vlakvaaggronden: leemarm en zwak lemig zand met grondwatertrap IV en VI (Rosing, 1995: code Zn21) en kalkhoudende vlakvaaggronden: matig fijn zand met grondwatertrap IV (Rosing, 1995: code Zn50A). Volgens deze bodemkaart zijn grote delen van het plangebied afgegraven (zie figuur 4).

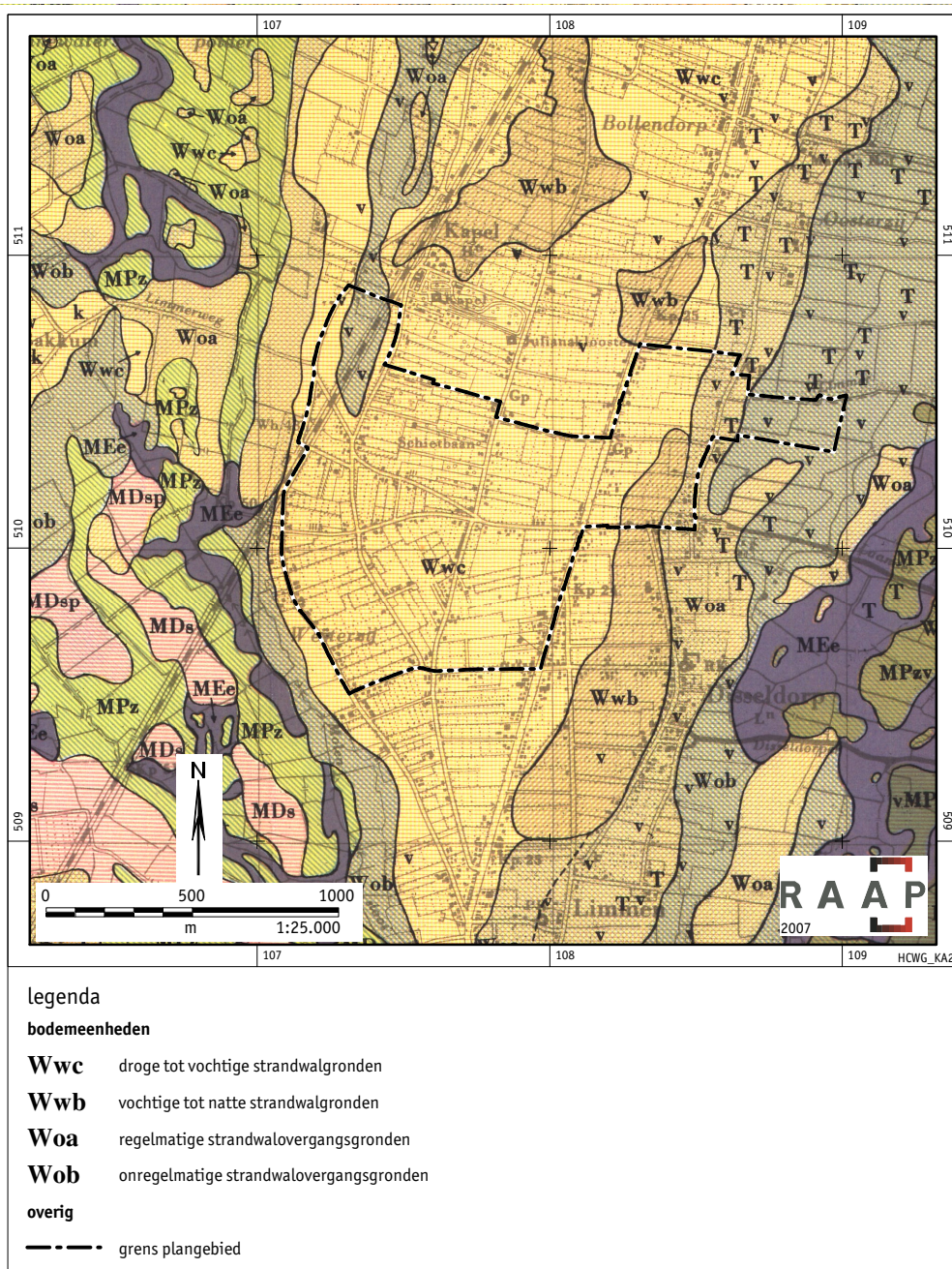
Ten behoeve van onderhavig onderzoek is de bodemkaart van De Roo (1953) geraadpleegd (figuur 2). Op deze kaart is een onderscheid gemaakt tussen de zogenaamde strandwalgronden (De Roo, 1953: code Wwc en Wwb) en strandwal-overgangsgronden (De Roo, 1953: code Woa en Wob). De strandwalgronden zijn droog en kalkloos. In de omgeving van het plangebied heeft het 'afgeestten' (=afgraven) in mindere mate plaatsgevonden. Daarentegen zijn veel gronden diep (tot ca. 70-80 cm) omgezet om het kalkrijke zand boven te krijgen.

Aan weerszijden van de strandwalgronden bevinden zich de zogenaamde strandwal-overgangsgronden. De regelmatige strandwalovergangsgronden (code Woa) liggen langs de strandwalgronden en hebben plaatselijk veen in de ondergrond. De onregelmatige strandwalovergangsgronden (code Wob) aan de noordwestzijde liggen voornamelijk in betrekkelijk smalle ondiepe dalen; het betreft verlande geulen. In het oostelijke deel van het plangebied zijn de onregelmatige strandwalovergangsgronden deels verveend en/of vergraven (code T op kaart).

3.2 Archeologie

ARCHIS

In ARCHIS staan 5 archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied (figuur 5). Het betreft een terrein van hoge archeologische waarde met CMA-code 19C-034 (Monumentnummer 9210/CHW-code KEN215A), dat overeenkomt met de geest van Smithan. Het betreft een terrein met sporen van bewoning uit de Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen.



Figuur 2. Bodemkaart
(bron: De Roo, 1953).

In het noordelijke deel van het monument zijn door M. van Raaij van de AWN-werkgroep Limmen in 1991 bij de bouw van 2 huizen de resten van vroeg-middeleeuwse waterputten teruggevonden, alsmede scherven en ijzerslakken uit de Romeinse tijd (Woltering, 1992a; resp. ARCHIS-waarnemingsnummers 22610 en 22611: figuur 5). ARCHIS-waarnemingsnummer 100621 betreft een fragment Mayen-aardewerk, gevonden tijdens de oppervlaktekartering in het kader van de ruilverkaveling Limmen-Heiloo (Ravesloot & Perk, 1987).

Bij de aanleg van een tennisbaan aan de Kapelweg heeft de AMW-werkgroep Limmen goed geconserveerde sporen van een Romeinse nederzetting aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 22613). De grondsporen liepen ook verder door in

oostelijke richting (Woltering, 1992b). Er is niet bekend hoe de begrenzing van het AMK-terrein tot stand is gekomen. Er heeft geen vlakdekkend waarderend onderzoek plaatsgevonden (mondelinge mededeling M. van Raaij).

In 2004 heeft RAAP een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen bouwwerkzaamheden tussen de Hogeweg en Pagenlaan (Schamp, 2004: figuur 4). Op dit terrein van circa 3 ha groot zijn 20 boringen verricht in een grid van 40 bij 50 m. Deze gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten vondstrijke nederzettingsterreinen uit de periode Laat Neolithicum t/m Late Middeleeuwen. Hierbij bleek dat de ondergrond tot 85 cm -Mv verstoord was als gevolg van het omzetten van de grond ten behoeve van de bollenteelt. Onder de verstoring is lichtgeelgrijs, matig fijn kalkrijk duinzand aangetroffen, waarin geen vegetatiehorizonten of veenlagen zijn aangetroffen tot 2,0 m -Mv.

Aan de Oosterzijweg heeft in 1994 een opgraving plaatsgevonden bij de sloop van een boerderij uit de 19e eeuw (ARCHIS-waarnemingsnummer 42947: figuur 5). De opgraving heeft sporen van bewoning aan het licht gebracht uit de 11e eeuw en van afgraving van veen in de 13e of 14e eeuw. Dit zijn de vroegste sporen van veenwinning in de gemeente Castricum. De middeleeuwse bewoning is aangetroffen op de rand van de strandwal (in het verslag van de AWN geest genoemd).

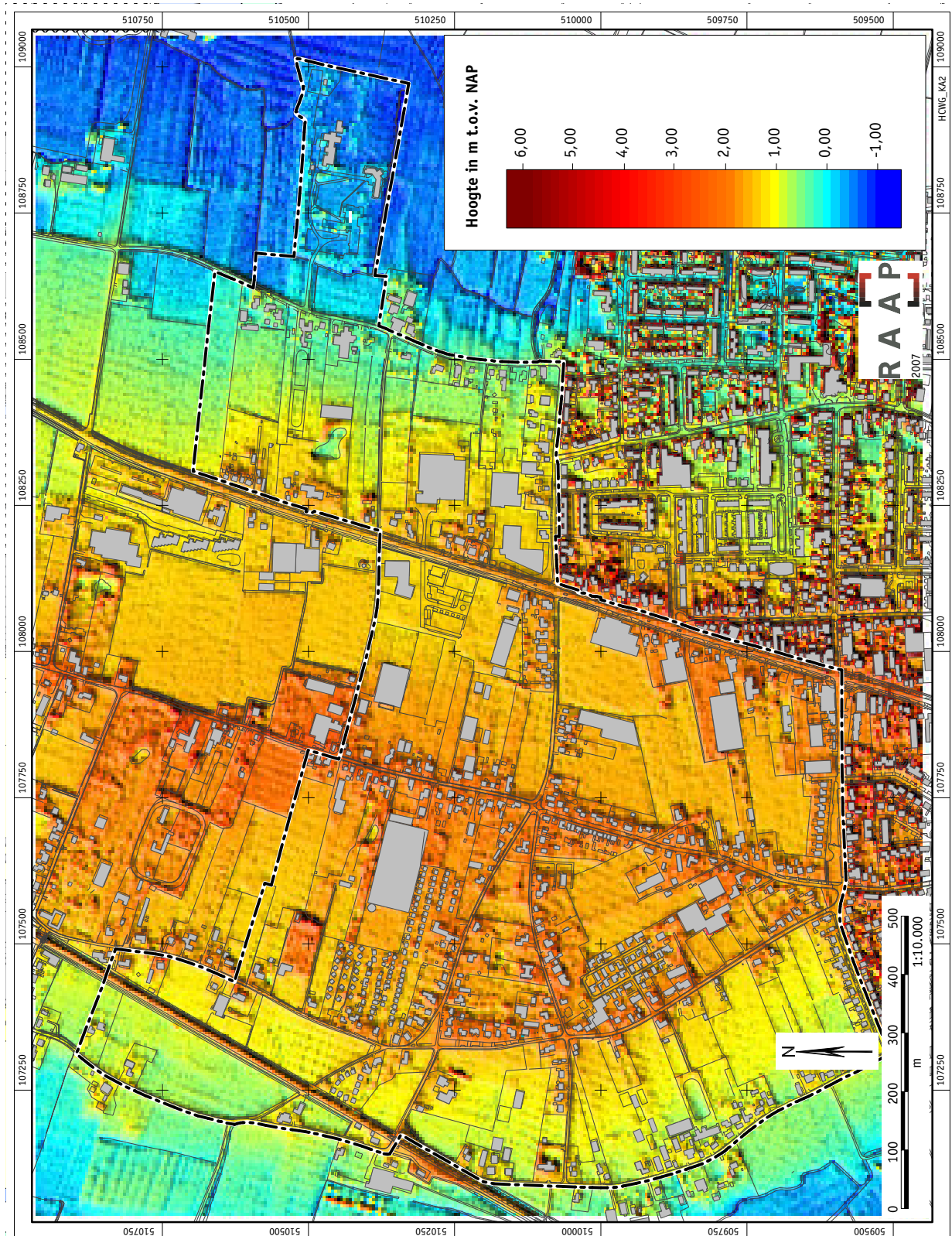
In de Oosterzijpolder is tijdens de oppervlaktekartering in het kader van de herinrichting Limmen-Heiloo aardewerk aangetroffen uit de Romeinse tijd en Late Middeleeuwen.

Juist ten noorden van het plangebied heeft een Aanvullende Archeologische Inventarisatie plaatsgevonden in het kader van de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk in het Zandzoomgebied (Tol & Bekius, 2002). Op basis van het onderzoek in de gemeente Heiloo is een advieskaart vervaardigd waarop staat aangegeven hoe om te gaan met de te verwachten archeologische waarden in de verdere planvorming. De verstoorde percelen staan ook op de kaart aangegeven. Van deze verstoorde percelen, voor zover vallend binnen de figuur, zijn de gegevens ook opgenomen op de verstoringenkaart (figuur 4) van onderhavig onderzoek.

AHN en luchtfoto's

Met behulp van het AHN is een zeer gedetailleerd beeld verkregen van de maaiveldhoogte in het plangebied (figuur 3). Het AHN is gebaseerd op een zeer dicht grid (5 x 5 m) van hoogtemetingen van het maaiveld.

Op het AHN is zeer fraai de vorm van de strandwal met Oude Duinen terug te zien. Ook zijn er enkele percelen die duidelijk lager of hoger liggen dan hun omgeving. De duidelijk lager liggende percelen zijn afgegraven en derhalve aangegeven op de verstoringenkaart. Op basis van het AHN alleen kan geen uitspraak gedaan worden over de mogelijke intactheid van het bodemprofiel ter plaatse.



Figuur 3. AHN; rood is hoog, blauw is laag.

Verstoringsinformatie

Ten behoeve van het bureauonderzoek is getracht zoveel mogelijk verstoringsinformatie te verzamelen (figuur 4). De bronnen hiervoor zijn niet allemaal even betrouwbaar. Met name de bodemkaart schaal 1:50.000, waar een zeer groot deel van het plangebied is aangeduid als 'afgegraven' is niet betrouwbaar. Deze percelen zouden met behulp van een verkennend booronderzoek kunnen worden onderzocht om de mate van verstoring vast te leggen. Dit is ook gebeurd in het plangebied Zandzoom in de gemeente Heiloo. De uit dit verkennend booronderzoek verzamelde verstoringsinformatie is (voor zover zichtbaar op figuur 4) toegevoegd. Uit het archeologisch onderzoek dat in 2004 heeft plaatsgevonden ten zuiden van de Pagenlaan bleek dat de ondergrond hier tot circa 85 cm -Mv was omgezet (Schamp, 2004) .

3.3 Historische geografie en architectuurhistorie

Structuurplan Limmen-Zandzoom

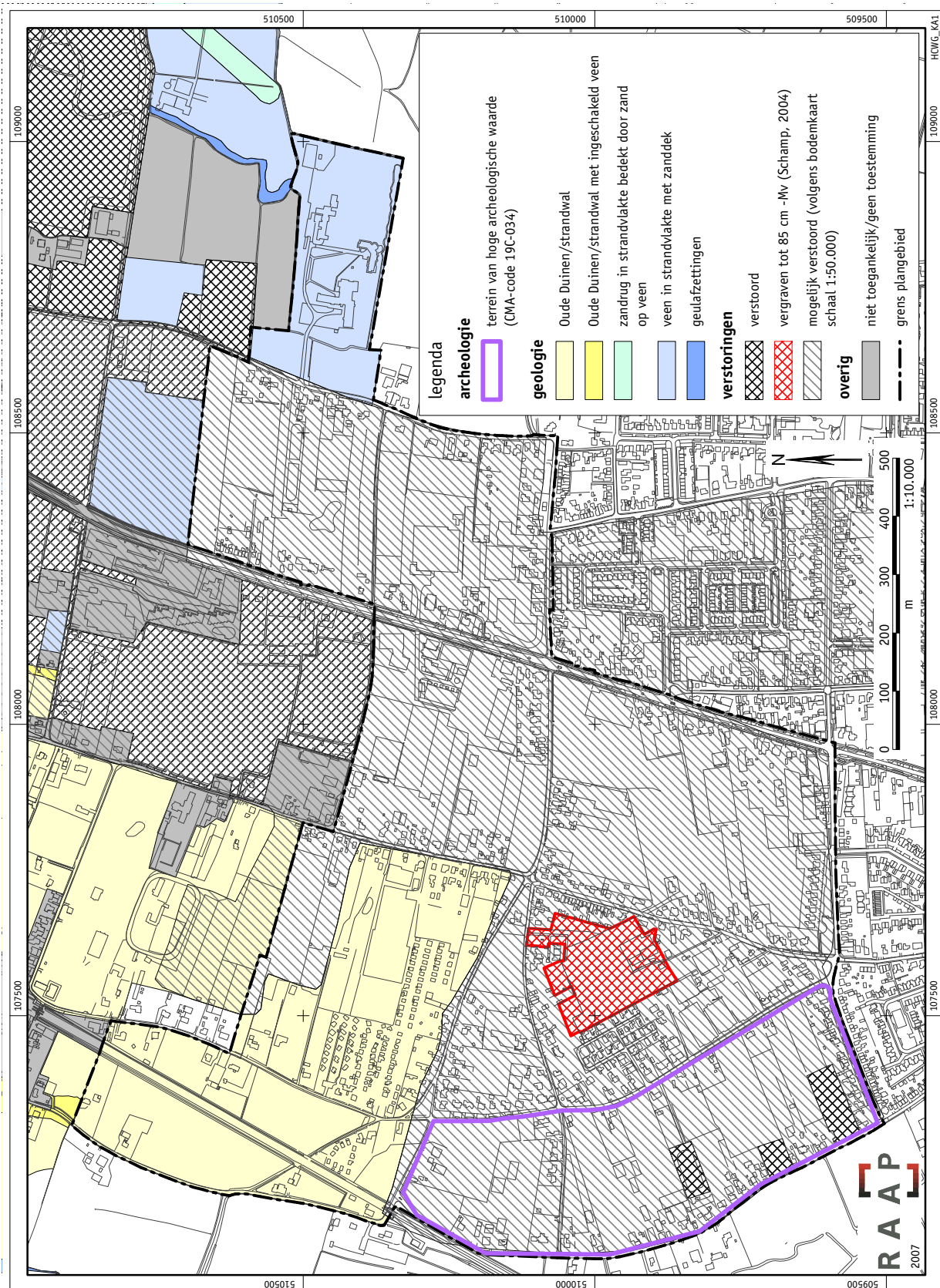
In het structuurplan Limmen-Zandzoom (BügelHajema Adviseurs, 2007) wordt het cultuurhistorische belang benadrukt van linten, houtwallen en hagen, sloten en greppels en een aantal bouwkundige objecten. Deze objecten worden hieronder kort toegelicht. Voor een visuele en kartografische weergave van deze structuren en elementen wordt verwezen naar het structuurplan.

Linten

De noord-zuid georiënteerde Westerweg, Kapelweg, Hogeweg en Oosterzijweg in het plangebied worden in het structuurplan benoemd als karakteristieke linten. Langs deze oude wegen bevindt zich vanaf de Late Middeleeuwen bewoning. Wegens de ligging in de lengterichting van de strandwal worden deze linten als sterk beeldbepalend beschouwd voor het landschap van de strandwal. Volgens het structuurplan zijn de oude linten in de 19e eeuw aangevuld met de Kennemerstraatweg/Rijksweg, die een rechter tracé en een breder profiel heeft. Tussen de noord-zuid georiënteerde linten bevinden zich enkele oost-west gerichte dwarsverbindingen (Nieuwelaan, Visweg, Pagenlaan). Deze structuur, evenwijdig aan de verkavelingsrichting is volgens het structuurplan ondergeschikt aan de noord-zuid gerichte linten.

Houtwallen en hagen

Naast de structuur van linten wordt in het structuurplan het oost-west georiënteerde verkavelingspatroon genoemd als een belangrijk kenmerkend cultuurhistorisch verschijnsel in het plangebied. Het verkavelingspatroon wordt zichtbaar gemaakt door houtwallen en hagen, meest elzensingels en meidoornhagen, maar ook wel andere soorten zoals beuk. Door de singels is een soort kamerstructuur ontstaan met min of meer rechthoekige velden die worden omzoomd door beplanting langs de linten. Door de kamerstructuur is in het plangebied sprake van kleinschalige openheid.



Figuur 4. Verstoringenkaart.

Sloten en greppels

Ten behoeve van de afwatering heeft men in het verleden op de strandwal een stelsel van slootjes en greppels aangelegd. Een deel van dit afwateringsstelsel heeft ook nu nog een functie in de waterhuishouding. De sloten zijn, afgezien van enkele verbindingssloten, vanuit het midden naar de flanken van de strandwal gericht. Volgens het structuurplan versterken ze de structuur van de houtwallen en hagen.

Bouwkundige elementen

Langs de linten ligt volgens het structuurplan een aantal cultuurhistorisch en bouwkundig interessante gebouwen. Het merendeel betreft historische stolpboerderijen en tuinderswoningen uit de 19e en de 20e eeuw. Tevens worden in het structuurplan een grenspaal (aan de Rijksweg) en pompgebouwtjes genoemd als cultuurhistorische objecten van belang.

CHW Noord-Holland

De CHW Noord-Holland (Haartsen e.a., 2000) laat binnen het plangebied geen historisch-bouwkundige waarden zien. Wel bevinden zich volgens de CHW in het plangebied (delen van) 4 historisch-geografische elementen en patronen. Deze zijn hieronder kort beschreven en - voorzien van de CHW-code - afgebeeld op figuur 5. Voor de omschrijving van de elementen en patronen is aanvullende literatuur geraadpleegd.

Noordeinde (CHW-code KEN018G)

- 1. Cultuurhistorische typering:** geest
- 2. Ontstaansperiode:** Vroege Middeleeuwen
- 3. Waardering:** van waarde
- 4. Beschermingsstatus:** -
- 5. Monumentnummer:** -
- 6. Omschrijving:** 'geesten' zijn oude, van oorsprong vroeg-middeleeuwse akkercomplexen die in het Hollandse kustgebied zijn aangelegd op de hoger gelegen strandwallen. Rondom de geest werd meestal een ringweg aangelegd waaraan in de loop van de tijd de bewoning werd aangelegd. Dit deel van Limmen behoorde tot de buurtschap van Smithan (De Cock, 1965). Binnen het plangebied valt dit inventarisatienummer samen met een terrein van hoge archeologische waarde (CHW-code KEN215A; CMA-code 19C-034, monumentnummer 9210), een nederzettingsterrein uit de Late IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen.

Groot-Limmerpolder/Zwartedijkspolder (CHW-code KEN061G)

- 1. Cultuurhistorische typering:** onregelmatige blokverkaveling
- 2. Ontstaansperiode:** Late Middeleeuwen
- 3. Waardering:** hoge waarde
- 4. Beschermingsstatus:** -
- 5. Monumentnummer:** -
- 6. Omschrijving:** het oostelijke deel van het plangebied ligt in de Groot-Limmerpolder. Aan de noordzijde begrensd door de Limmerdam. Tegenhanger

van de Limmerdam ten westen van de Limmer strandwal was de Zanddijk
(De Cock, 1965; Westenberg, 1974).

Kennemerstraatweg/Rijksweg (CHW-code KEN077G)

1. **Cultuurhistorische typering:** doorgaande weg
2. **Ontstaansperiode:** Vroege Middeleeuwen
3. **Waardering:** van waarde
4. **Beschermingsstatus:** -
5. **Monumentnummer:** -
6. **Omschrijving:** deze van oorsprong middeleeuwse weg is in de loop van de tijd uitgegroeid tot een belangrijke doorgaande verkeersader in Limmen. Het zuidelijke gedeelte van deze weg tot aan het snijpunt met de Westeweg werd vroeger ook Smedeweg, Middelweg en Postweg genoemd. In de 19e eeuw werd de weg verhard, verbreed en rechtgetrokken. In de periode 1896-1923 lag in Limmen de stoomtramverbinding Haarlem-Alkmaar in de berm van deze weg (De Cock, 1965; Provincie Noord-Holland, 1991).

Hoogeweg/Heereweg (CHW-code KEN377G)

1. **Cultuurhistorische typering:** weg
2. **Ontstaansperiode:** Vroege Middeleeuwen
3. **Waardering:** hoge waarde
4. **Beschermingsstatus:** -
5. **Monumentnummer:** -
6. **Omschrijving:** de Hoogeweg/Heereweg maakt deel uit van het oude noord-zuid georiënteerde wegenpatroon op de strandwal van Limmen en dateert waarschijnlijk uit de Vroege Middeleeuwen (De Cock, 1965; Provincie Noord-Holland, 1991).

KICH

Volgens het digitale informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl/>) bevinden zich in het plangebied 2 historisch-geografische elementen en behoort het gehele plangebied tot het aandachtsgebied Egmond-Bergen-Schoorl. In het plangebied bevinden zich volgens KICH geen rijksbeschermd monumenten. Wel staat in KICH een aantal bouwkundige objecten uit het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) weergegeven. Hieronder worden de geïnventariseerde objecten uit het KICH nader toegelicht. Ze zijn tevens afgebeeld op figuur 5.

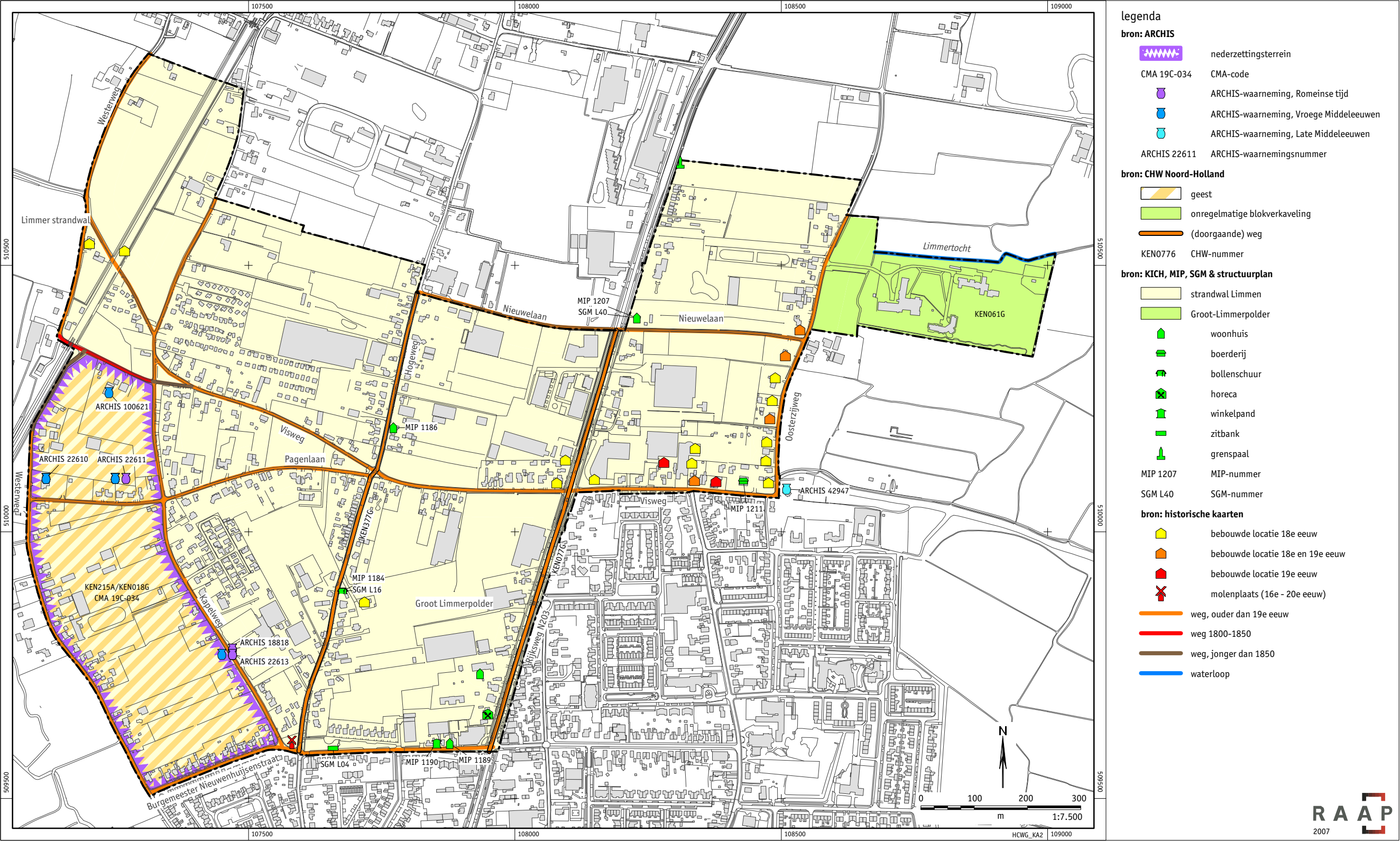
Egmond-Bergen-Schoorl (KICH-aandachtsgebied 62)

Het gehele plangebied behoort tot het KICH-aandachtsgebied Egmond-Bergen-Schoorl dat in KICH is betiteld als gebied 'van eminente waarde'.

Strandwal Limmen

Het gedeelte van het plangebied tussen de Westeweg en de Oosterzijweg behoort volgens KICH tot de strandwal van Limmen.

1. **Type:** onregelmatige blokverkaveling
2. **Subtype:** overige blokverkaveling
3. **Periodes:** Vroege Middeleeuwen-Nieuwe tijd
4. **Kenmerkend:** (inter)nationaal



Figuur 5. Cultuurhistorische overzichtskaat.

Groot-Limmerpolder

Het gebied aan weerszijden van de Limmer strandwal staat in KICH aangegeven als Groot-Limmerpolder.

1. **Type:** onregelmatige blokverkaveling
2. **Subtype:** kleinschalige blokverkaveling
3. **Periodes:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
4. **Kenmerkend:** (inter)nationaal

MIP-objecten

MIP-inventarisatienr.	Adres	Omschrijving
1184	Hogeweg 108	bollenschuur circa 1900
1186	Hogeweg 136	toegevoegd aan Hogeweg 138;140
1186	Hogeweg 138;140	woningen, niet gedateerd
1189	Burgemeester Nieuwenhuysenstraat 8	woonhuis circa 1920
1190	Burgemeester Nieuwenhuysenstraat 12	Winkelpand circa 1900
1203	Rijksweg 97	horecagebouw circa 1935
1205	Rijksweg 103	villa circa 1905
1207	Rijksweg 166	bollenschuur circa 1930
1211	Visweg 2	boerderij circa 1860

Selectievoorstel gemeentelijke monumenten (SGM)

In 2006 is voor de gemeente Castricum een selectievoorstel opgesteld voor een gemeentelijke monumentenlijst (Stichting Welstandszorg Noord-Holland, 2007). Een drietal objecten uit dit selectievoorstel bevindt zich in het plangebied. Deze worden hieronder nader toegelicht en zijn tevens afgebeeld op figuur 5.

Burgemeester Nieuwenhuijsenstraat (inventarisatienummer L04)

1. **Typering:** zitbankje
2. **Datering:** 1937
3. **Waardering:** hoog; potentieel monument
4. **Omschrijving:** herinneringsbankje, opgericht ter gelegenheid van het ambtsjubileum van burgemeester J.J. Nieuwenhuijsen

Hogeweg 108 (inventarisatienummer L16)

1. **Typering:** bollenschuur
2. **Datering:** circa 1900
3. **Waardering:** redelijk tot hoog; potentieel monument, maar nader te bekijken/lichte twijfel/inwisselbaar
4. **Omschrijving:** bollenschuur, bestaand uit 2 bouwlagen van kalkzandsteen metselwerk met rode speklagen en zadeldak

Rijksweg 166 (inventarisatienummer L40)

- 1. Typering:** woonhuis
- 2. Datering:** circa 1930
- 3. Waardering:** hoog; potentieel monument
- 4. Omschrijving:** tuinderswoning "Limmerbeek", met rechtsachter een bollenschuur

Historische kaarten

In aanvulling op de bovengenoemde bronnen is een aantal historische kaarten uit de 17e t/m 20e eeuw geraadpleegd (Uitgeverij Canaletto, 1980 en 1990; www.dewoonomgeving.nl; Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992; Uitgeverij ROBAS Producties, 1990; De Pater & Schoenmaker, 2005) en aan de hand van recente luchtfoto's uit Google Earth vergeleken met de huidige topografische situatie in het plangebied. Op basis hiervan zijn de volgende waarnemingen gedaan:

Limmertocht

In het uiterste noordoosten van het plangebied is de Limmertocht als cultuurhistorisch belangwekkend object geïnventariseerd. Dit is een middeleeuwse waterloop die vanouds ten oosten van de Limmer strandwal de grens tussen de dorpsgebieden van Limmen en Heiloo markeert (De Cock, 1965; Westenberg, 1974).

Historisch verkavelingspatroon

Op de historische kaarten uit de 19e en 20e eeuw (www.dewoonomgeving.nl; Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992; Uitgeverij ROBAS Producties, 1990) is in het gebied tussen de Westerweg en de Oosterzijweg - de Limmer strandwal - een regelmatige verkaveling in smalle perceelstroken afgebeeld (zie figuur 6). Ten westen van de Westerweg en ten oosten van de Oosterzijweg is in de Groot-Limmerpolder een veel onregelmatiger en blokvormig verkavelingspatroon afgebeeld.

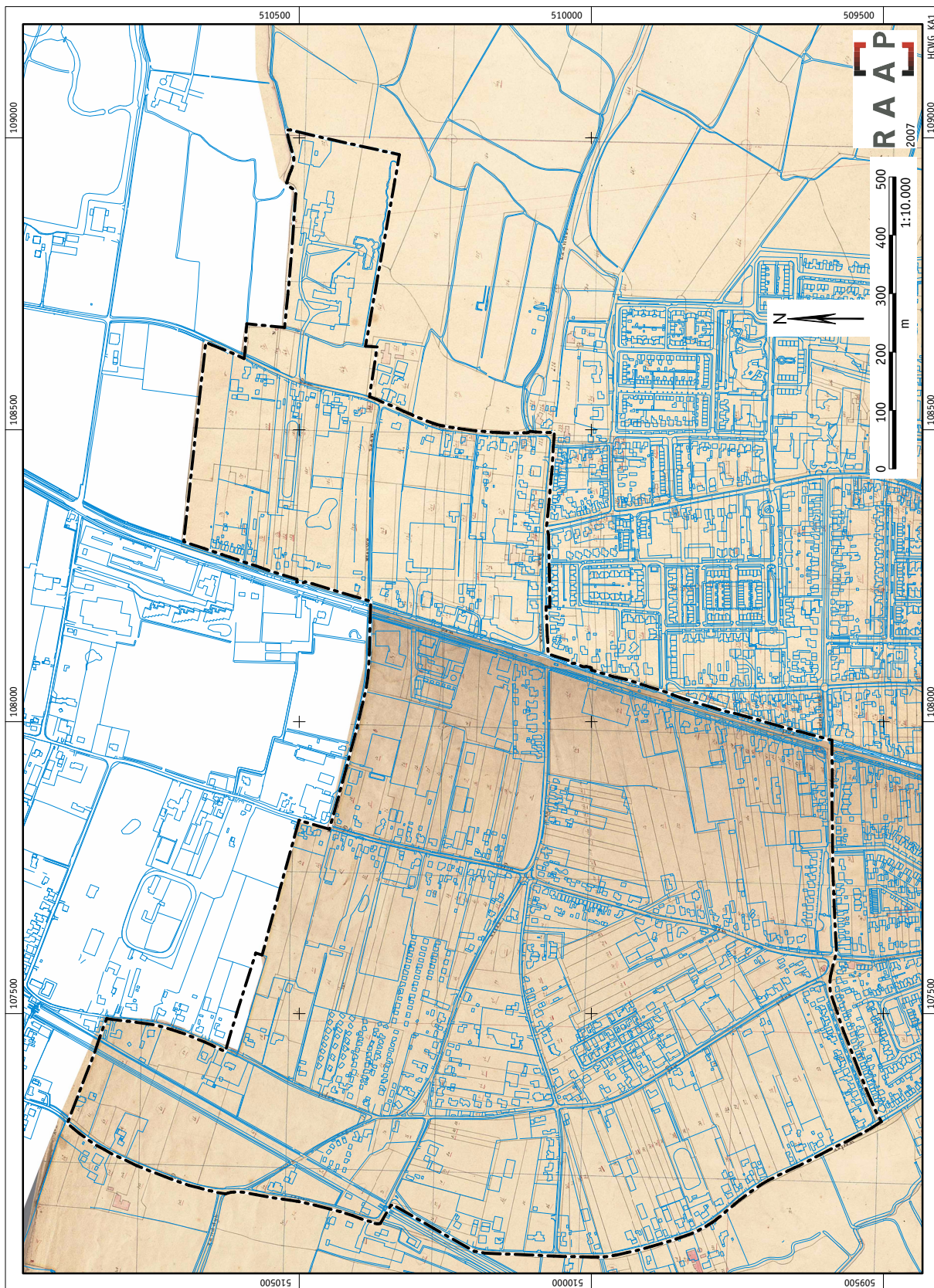
Vergelijking van de situatie op deze historische kaarten met recente luchtfoto's uit Google Earth laat zien dat het historische verkavelingspatroon in het plangebied in de loop van de tijd in hoofdlijnen goed behouden is gebleven. Weliswaar zijn plaatselijk percelen samengevoegd, maar de historische hoofdstructuur en oriëntatie van de percelering is in het hele plangebied nog goed herkenbaar. De luchtfoto's laten afwisselende perceelscheidingen zien in de vorm van houtwallen, hagen, singels, waterlopen, paden maar ook andersoortige lijnelementen. Vaak krijgen perceelscheidingen ook vorm door een verandering in grondgebruik, bijvoorbeeld als grens tussen akker en weiland.

Historische bebouwing

Op historische kaarten uit de 17e t/m 20e eeuw (Uitgeverij Canaletto, 1980 en 1990; www.dewoonomgeving.nl; Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992; Uitgeverij ROBAS Producties, 1990; De Pater & Schoenmaker, 2005) is zichtbaar dat het plangebied tot in de 20e eeuw hoofdzakelijk een agrarische bestemming heeft gehad en nauwelijks was bebouwd. Volgens deze kaarten stonden vóór 1850 in het plangebied enkele gebouwen - meest waarschijnlijk boerderijen - langs de Oosterzijweg, de Visweg, de huidige Rijksweg en de Hogeweg. Bij de kruising van de huidige Burgemeester

Nieuwenhuijsenstraat, de Kapelweg en de Hogeweg stond een korenmolen in het plangebied. Net buiten het plangebied lag ook aan de polderzijde van de Westerweg een aantal boerderijen. Op de topografische kaart (schaal 1:25.000) uit 1905 is in het plangebied enige nieuwe bebouwing zichtbaar langs de Rijksweg. Pas op de topografische kaart (schaal 1:50.000) uit 1939 is sprake van een zeker bebouwingslint langs de wegen in het plangebied.

De kadastrale minuten en de historische topografische kaarten uit de 19e en 20e eeuw laten zien dat het gedeelte van het plangebied ten zuiden van de Visweg vooral in gebruik was als bouwland, weiland of tuinbouwgrond. Ten noorden van de Visweg geldt hetzelfde beeld voor het gebied tussen de huidige Rijksweg en de Oosterzijweg. Tussen de Visweg, de Kapelweg, de noordgrens van het plangebied en de huidige Rijksweg bevond zich naast bouwland, weiland en tuinbouwgrond echter ook een flink aantal beboste percelen. Het gedeelte van het plangebied ten oosten van de Oosterzijweg was in gebruik als weiland.



Figuur 6. De huidige topografie (blauw) geprojecteerd op de kadastrale minuut uit 1821.

3.4 Cultuurhistorische waarden en verwachtingen

Archeologie

Archeologische waarden

In het plangebied bevindt zich een terrein van hoge archeologische waarde. Het betreft een nederzettingsterrein uit zowel de Romeinse tijd als de Vroege Middeleeuwen. Het monument valt samen met de geest van Smithan. Er is nog geen zekerheid omtrent de diepteligging van de sporen.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van de geologische ouderdom is op de strandwal Limmen-Alkmaar bewoning mogelijk geweest vanaf het Laat Neolithicum. Uit de inventarisatie van archeologische gegevens blijkt dat de met Oude Duinen bedekte strandwal in het plangebied in ieder geval vanaf de Bronstijd bewoond is geweest. Bewoningsresten kunnen aanwezig zijn in de top van de duinafzettingen, direct onder de bouwvoor. Ook kunnen op een dieper niveau oude bodems aanwezig zijn, die met duinzand overstoven zijn geraakt. Ook in deze oude bodems kunnen bewoningsresten voorkomen. Eventueel aanwezige 'begraven' bewoningsniveaus kunnen niet dieper liggen dan de top van het strandwalzand. De top van de strandwal Limmen-Alkmaar ligt ten oosten van Alkmaar op 1,39 m -NAP en ten westen daarvan op 1,25 m -NAP. Waarschijnlijk geldt voor het plangebied eenzelfde hoogteligging van het strandwalzand. In de Oude Duinen en strandwalafzettingen worden daarom geen archeologische resten dieper dan circa 1,4 m -NAP verwacht.

In het oostelijke deel van het plangebied kunnen vindplaatsen uit de IJzertijd tot en met de Vroege Middeleeuwen met name op het veen voorkomen. Daarnaast is het niet uitgesloten dat zich in dit deel van het plangebied kleine, geïsoleerde zandopduikingen bevinden waarop in de Bronstijd-Vroege Middeleeuwen bewoning heeft plaatsgevonden. De laat-middeleeuwse bewoning zal op de Jonge Duinen hebben plaatsgevonden.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat voor het gehele plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten vanaf het Laat Neolithicum. In hoeverre archeologische resten ook daadwerkelijk aanwezig zijn, hangt mede af van de bodemverstoringen in het plangebied.

Met name gronden die in gebruik zijn (geweest) voor de bloembollenteelt kunnen diep verstoord zijn. Volgens De Roo (1953) is er niet veel zand afgegraven in het plangebied. Wel is de bodem vaak vergraven om het kalkrijke zand boven te krijgen. Omvangrijke bodemverstoringen kunnen ook in het oostelijke deel van het plangebied, ten oosten van de Oosterzijweg voorkomen. Uit de bodemkaart van De Roo (1953) en recent onderzoek in een gebied ten noorden van het plangebied is gebleken dat de bodem grotendeels verstoord is tijdens veenwinning in de vorige eeuw (Molenaar, 2000 en 2001; Soonius, 1998; Tol & Bekius, 2002). Lagen met archeologische resten bleken niet (meer) aanwezig. Desalniettemin kunnen hier nog wel archeologische resten aanwezig zijn op ongestoorde stukken veen en kleine geïsoleerde

zandopduikingen. Het kan gaan om relatief grote nederzettingsterreinen (ca. 1 tot 3 ha) waarvan de meeste resten zich gezien de geologische situatie op verschillende niveaus kunnen bevinden.

Historische geografie en architectuurhistorie

Historisch-geografische en architectuurhistorische waarden

Uit de CHW Noord-Holland, de KICH en het selectievoorstel voor gemeentelijke monumenten in Castricum zijn in het plangebied een aantal reeds geregistreerde en gewaardeerde historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen geïnterpreteerd. Het betreft de Limmer strandwal, een klein gedeelte van de Groot-Limmerpolder, de voormalige geest van Smithan, enkele historische wegen en een aantal historische gebouwen. Voor zover bekend bevinden zich in het plangebied (nog) geen wettelijk beschermde historisch-geografische en architectuurhistorische monumenten.

Vergelijking van historische kaarten uit de 17e t/m de 20e eeuw met recente luchtfoto's heeft enkele aanvullende waarnemingen opgeleverd over de aanwezigheid van historisch-geografische en historisch-(stede)bouwkundige waarden in het plangebied (Limmertocht, historisch verkavelingspatroon en historische bebouwing).

Historisch-geografische en architectuurhistorische verwachting

Op basis van de informatie uit de geraadpleegde bronnen wordt niet verwacht dat zich in het plangebied historisch-geografische en architectuurhistorische waarden van belang bevinden die niet in het kader van dit onderzoek zijn geïnterpreteerd.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Archeologie

Het plangebied bevindt zich op de strandwal van Limmen-Alkmaar.

In het plangebied bevindt zich een terrein van hoge archeologische waarde. Het betreft de voormalige geest van Smithan en er worden sporen van bewoning uit de Late IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen verwacht. Er is onzekerheid over de begrenzing en de mate van versterking van dit terrein.

Voor het overige deel van het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor archeologische resten vanaf het Laat Neolithicum. In hoeverre archeologische resten ook daadwerkelijk aanwezig zijn, hangt mede af van de bodemversterkingen in het plangebied.

Historische geografie en architectuurhistorie

Uit de CHW Noord-Holland, de KICH en het selectievoorstel voor gemeentelijke monumenten in Castricum is in het plangebied een aantal reeds geregistreerde en gewaardeerde historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen geïnventariseerd. Het betreft de Limmer strandwal, een klein gedeelte van de Groot-Limmerpolder, de voormalige geest van Smithan, enkele historische wegen en een aantal historische gebouwen. Voor zover bekend bevinden zich in het plangebied momenteel geen wettelijk beschermde historisch-geografische en architectuurhistorische monumenten.

Een vergelijking van historische topografische kaarten met de huidige topografische kaart en luchtfoto's heeft geleid tot de volgende aanvullende historisch-geografische en architectuurhistorische waarnemingen:

In het noordoosten van het plangebied ligt de Limmertocht, een middeleeuwse waterloop die vanouds de grens tussen de dorpsgebieden van Limmen en Heiloo markeert.

Bij de kruising van de Burgemeester Nieuwenhuijsenstraat, de Kapelweg en de Hoogeweg heeft vanaf de 16e eeuw tot 1916 een korenmolen gestaan.

Tot in de 20e eeuw heeft het plangebied hoofdzakelijk een agrarische bestemming gehad en was het nauwelijks bebouwd. Weliswaar is in de loop van de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd langs de wegen in het plangebied een aantal boerderijen aangelegd, maar een duidelijk bebouwingslint is pas in de 20e eeuw ontstaan.

Op basis van de geraadpleegde bronnen wordt niet verwacht dat zich in het plangebied historisch-geografische en architectuurhistorische waarden van belang bevinden

die niet in het kader van dit onderzoek zijn geïnventariseerd. Door het ontbreken van een visuele inspectie in het onderhavige onderzoek is dit echter niet uitputtend gecontroleerd. Ook is door het ontbreken van een visuele inspectie niet nagegaan in hoeverre de geïnventariseerde cultuurhistorische waarderingsen nog op de actuele situatie van toepassing zijn.

4.2 Adviezen

Voor de omgang met cultuurhistorische waarden in het plangebied bij uitvoering van de plannen wordt geadviseerd om te handelen in overeenstemming met het wettelijke kader voor de ruimtelijke ordening en de monumentenzorg, alsmede de beleidsvoornemens uit het Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland (Provincie Noord-Holland, 2006). Meer concreet vloeien hieruit de onderstaande adviezen voort voor nader cultuurhistorisch onderzoek en de omgang met cultuurhistorische waarden in het plangebied. Zie figuur 7 voor een visuele weergave van de adviezen.

Archeologie

Vanuit archeologisch perspectief wordt aanbevolen een verkennend booronderzoek uit te voeren in het plangebied (figuur 7). Doel van dit veldonderzoek is inzicht te verkrijgen in de mate van verstoring van het gebied. Eerder onderzoek (Schamp, 2004) binnen het plangebied heeft uitgewezen dat de voormalige bollengronden soms tot 85 cm -Mv verstoord zijn (zie figuur 4). Eventueel aanwezige archeologische resten zijn dan aangetast. Daarnaast is een verkennend booronderzoek noodzakelijk om eventueel dieper gelegen bewoningsniveaus op te sporen. Hierdoor kan de archeologische verwachting nader gespecificeerd worden.

In geval van sloopwerkzaamheden of nieuwe ontwikkelingen op locaties waar zich (mogelijke resten van) historische gebouwen bevinden, dient hieraan voorafgaand aanvullend archeologisch onderzoek plaats te vinden. Als indicatieve begrenzing van deze locaties zijn op figuur 7 cirkelvormige gebieden met een diameter van 50 m afgebeeld.

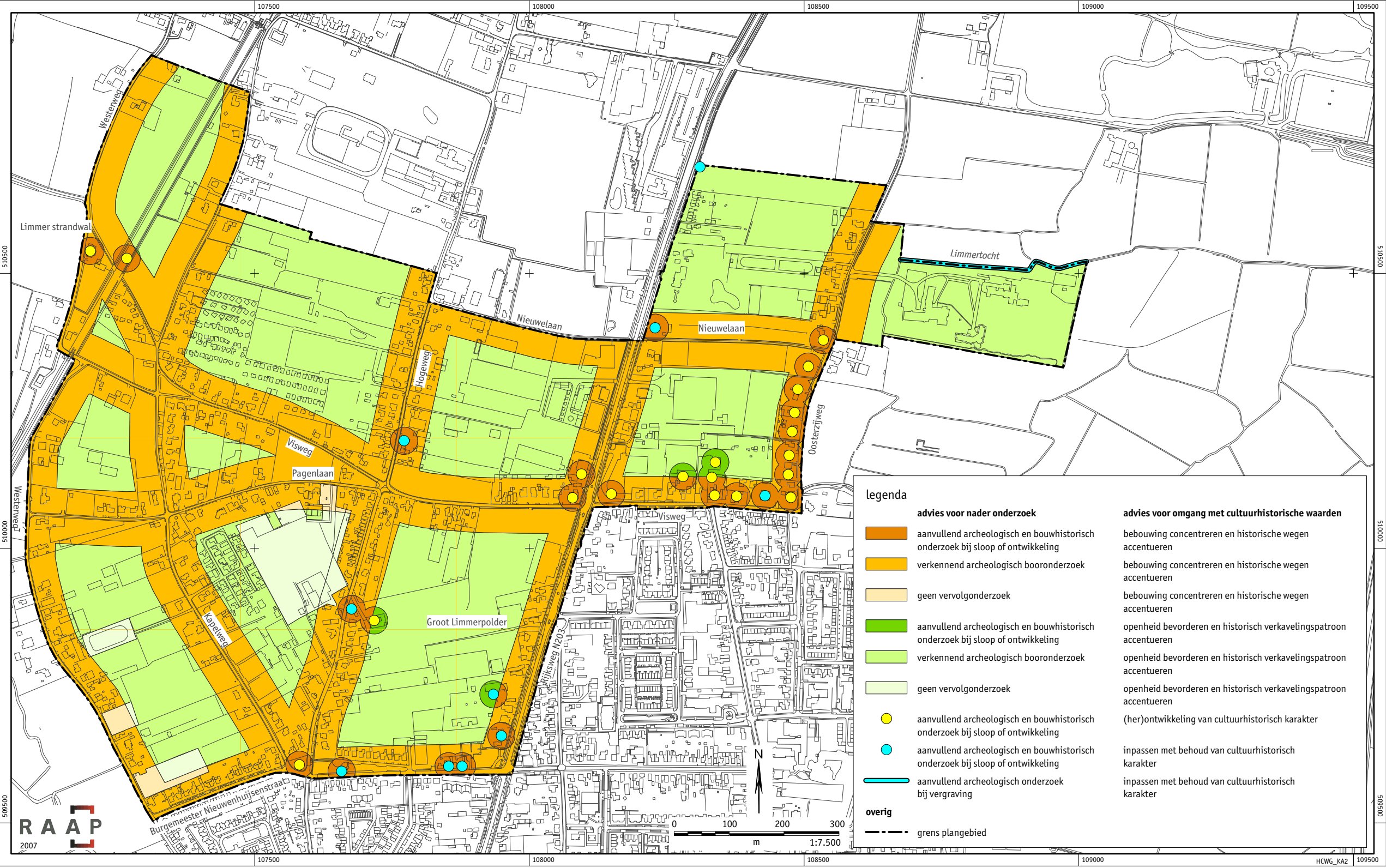
Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de beleidsmedewerker archeologie van de gemeente Castricum (dhr. H. Venema).

Historische geografie en architectuurhistorie

Vanuit historisch-geografisch en architectuurhistorisch perspectief wordt de in het structuurplan voorgestelde indeling van het plangebied in linten, velden en landgoederen in principe ondersteund. In aansluiting hierop wordt geadviseerd om:

- een visuele inspectie in het plangebied te laten uitvoeren om de geïnventariseerde gegevens te controleren en eventueel te actualiseren;
- het tracé van de historische wegen in het plangebied (Westerweg, Kapelweg, Hogeweg, Rijksweg, Oosterzijweg, Nieuwelaan, Visweg, Pagenlaan en Burgemeester Nieuwenhuijsenstraat) - in het structuurplan benoemd als de

- linten - te handhaven en het profiel van deze wegen in de openbare ruimte te accentueren, bijvoorbeeld door de instandhouding of aanplant van bomenrijen langs deze wegen;
- de aanleg van nieuwe bebouwing in het plangebied zoveel mogelijk te concentreren in de zone direct langs de bovengenoemde historische wegen, en het karakter van nieuwe bebouwing zo goed mogelijk te laten aansluiten op de reeds bestaande bebouwing. Als indicatieve gebiedsbegrenzing is op figuur 7 een zone met een breedte van 50 m aan weerszijden van de genoemde historische wegen afgebeeld;
 - de geïnventariseerde historisch-bouwkundige objecten uit het MIP en het SGM en de grenspaal aan de Rijksweg zo mogelijk te behouden, of anderszins zorg te dragen voor een zorgvuldige omgang met deze objecten in de planvorming. Bij inpassing van deze objecten in nieuwe plannen behoren de historische kenmerken (historische functie en uiterlijk) ervan zoveel mogelijk als inspiratiebron voor de toekomstige ruimtelijke functies en inrichting te worden gebruikt. Ditzelfde geldt ten aanzien van de Limmertocht;
 - in geval van sloopwerkzaamheden of nieuwe ontwikkelingen op locaties waar zich (mogelijke resten van) historisch-bouwkundige objecten bevinden, hieraan voorafgaand aanvullend bouwhistorisch onderzoek te laten plaatsvinden. Als indicatieve begrenzing van deze locaties gelden de cirkelvormige zones met een diameter van 50 m op figuur 7;
 - zo mogelijk ook verdwenen historische objecten als inspiratiebron voor de toekomstige inrichting van het plangebied te gebruiken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de visualisering van oude boerderijplaatsen langs de Oosterzijweg of de voormalige korenmolen bij de kruising van de huidige Burgemeester Nieuwenhuijsenstraat, de Kapelweg en de Hogeweg.
 - de gebieden tussen de linten - in het structuurplan benoemd als de velden en landgoederen - zo open mogelijk te houden. Geadviseerd wordt om de bouwvolumes hier zo klein mogelijk te houden en grote bouwhoogtes te vermijden. In ieder geval kan zo een ruimtelijk contrast met de linten worden gecreëerd en wellicht kan (plaatselijk) nog een referentie aan het voormalige agrarische landschap blijven bestaan;
 - in de velden en de landgoederen een referentie aan het historische verkavelingspatroon te handhaven, in de vorm van wegen, waterlopen of rijbeplantingen.



Figuur 7. Advieskaart.

Literatuur

- BügelHajema Adviseurs**, 2007. Gemeente Castricum. Structuurplan Limmen-Zandzoom. Gemeente Castricum/BügelHajema Adviseurs, Leeuwarden.
- Cock, J.K. de**, 1965. *Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*. Dissertatie Groningen. J.B. Wolters, Groningen.
- Haartsen, A., C. ten Oever-van Dijk & J. Lenten**, 2000. *Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Holland: de cultuurhistorie van Kennemerland*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Molenaar, S.**, 2000. Bestemmingsplan Zuid-Oost III (Oosterbos), gemeente Heiloo; een aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1). *RAAP-Briefverslag* 2000-1092. Stichting RAAP, Amsterdam.
- Molenaar, S.**, 2001. Plangebied Zuiderloo, gemeente Heiloo; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1). *RAAP-rapport* 656. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Pater, de B.C. & B. Schoenmaker (red.)**, 2005. Grote atlas van Nederland 1930-1950. Uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior, Zierikzee.
- Provincie Noord-Holland**, 1991. *Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland: gemeentebeschrijving Limmen*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Provincie Noord-Holland**, 2006. *Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Ravesloot, C., & F.A. Perk**, 1987. Ruilverkaveling Limmen-Heiloo: een archeologische kartering, inventarisatie en waardering. *RAAP-rapport* 9. Stichting RAAP, Amsterdam.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Roo, H.C. de**, 1953. De bodemgesteldheid van Noord-Kennemerland. *Verslagen van landbouwkundige onderzoekingen* nr. 59.3. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Rosing, H.**, 1995. *Toelichting bij de bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartbladen Blad 9 West Texel (gedeeltelijk) - 14 West Medemblik; 14 Oost Medemblik - 15 west Stavoren (Noordhollands gedeelte); Blad 19 West Alkmaar*. DLO-Staring Centrum, Wageningen.
- Schamp, C.R.C.**, 2004. Plangebied Hogeweg-Pagenweg te Limmen, gemeente Castricum; een inventariserend archeologisch onderzoek. *RAAP-notitie* 960. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

- Soonius, C.M.**, 1998. Ontgronding golfbaan, gemeente Heiloo. In: P.S.G. Asmussen, M.G. Marinelli, J.A.M. Oude Rengerink, M. de Rooij, I.A. Schute, C.M. Soonius & C.S.I. Thanos, 1998; Provincie Noord-Holland; archeologisch onderzoek op kleine terreinen in 1997. *RAAP-rapport* 289. Stichting RAAP, Amsterdam.
- Stiboka/RGD**, 1979. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartbladen 19 Alkmaar - 20 Lelystad (gedeeltelijk)*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Stichting Welstandszorg Noord-Holland**, 2007. *Register gemeentelijke monumenten Castricum. Selectievoorstel*. Stichting Welstandszorg Noord-Holland, Alkmaar.
- Tol, A. & D. Bekius**, 2002. Plangebied Zandzoomgebied, gemeente Heiloo; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI). *RAAP-rapport* 740. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Uitgeverij Canaletto**, 1980. *Kaartboek uitwaterende sluizen in Kennemerland en West-Friesland 1745*. Heruitgave Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Uitgeverij Canaletto**, 1990. *Jacob Aerts. Colom's Kaart van Holland 1681*. Heruitgave Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Uitgeverij ROBAS Producties**, 1990. *Historische atlas Noord-Holland. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.
- Vos, P.C.**, 2004. Oude landschappen. In: S. Lange, E.A. Besselsen & H. van Londen (red.); Het Oer-IJ estuarium; Archeologische Kennisinventarisatie (AKI). *AAC publicaties* 12. Amsterdams Archeologisch Centrum, Amsterdam.
- Westenberg, J.**, 1974. Kennemer dijkgeschiedenis. *Verhandelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, afdeling Natuurkunde*. Eerste reeks, deel 27, nr. 2. N.V. Noord-Hollandse Uitgevers Maatschappij, Amsterdam, Londen.
- Westerhoff, W.E., E.F.J. de Mulder & W. de Gans**, 1987. *Toelichting bij de Geologische Kaart van Nederland, 1:50.000. Blad Alkmaar West (19W) en Blad Alkmaar Oost (19O)*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Woltering, P.J.**, 1992a. Limmen: Pagenlaan. Archeologische kroniek van Noord-Holland over 1991. *Holland* 24, p.338-339.
- Woltering, P.J.**, 1992b. Limmen: Kapelweg. Archeologische kroniek van Noord-Holland over 1991. *Holland* 24, p.322.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1992. *Grote Historische Provincie Atlas Noord-Holland 1849-1859, schaal 1:25.000*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

AKI	Archeologische KennisInventarisatie
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CHW	Cultuurhistorische WaardenKaart
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KICH	KennisInfrastructuur CultuurHistorie
MIP	Monumenten Inventarisatie Project
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
SGM	Selectievoorstel Gemeentelijke Monumenten

Overzicht van figuren en tabellen

- Figuur 1.** De ligging van het plangebied (gearceerd) geprojecteerd op de IKAW;
inzet: ligging in Noord-Holland (ster).
- Figuur 2.** Bodemkaart (bron: De Roo, 1953).
- Figuur 3.** AHN; rood is hoog, blauw is laag.
- Figuur 4.** Verstoringenkaart.
- Figuur 5.** Cultuurhistorische overzichtskaart.
- Figuur 6.** De huidige topografie (blauw) geprojecteerd op de kadastrale minuut uit
1821.
- Figuur 7.** Advieskaart.
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.